

JACINT VERDAGUER I COLLBATÓ

ANTONI BOADA

Jo no puc assegurar com féu Gemma Estrada i Planell que, «*en un dels hostals del Bruc de Dalt, el dia 8 de maig de 1883, un nodrit grup d'escriptors catalans i rossellonesos, entre els quals hi havia Àngel Guimerà, Narcís Oller i Jacint Verdaguer, van celebrar, tot baixant de Montserrat per Can Maçana, un dinar*» i que «*en una de les parets de l'hostal, Verdaguer va deixar escrita una antiga benedicció de taula popular (la inscripció original de la qual malauradament no s'ha conservat):*

*«Beneït sia per Déu
l'aliment de nostra vida;
per los mèrits de Jesús
i la humil Verge Maria».*

Aquella estada l'ha confirmat August Bover i Font en l'Anuari Verdaguer 1988. Aquest estudiós també ens diu que «després, des de Collbató, i abans de tornar definitivament a Barcelona, van pujar a les coves (del Salnitre) i, perquè la festa resultés completa, tampoc no hi va faltar un «*miracle*». Artur Masriera, component de l'expedició, ens ho explica «*atribuint a un miracle de la Verge el fet que un dels nostres amics es salvés en una caiguda que tingué al caire d'un dels pous d'aquelles meravelles geològiques, resultant il·lès per fortuna*».

No puc assegurar, repeteixo, que Verdaguer s'aturés en un dels hostals que en aquell temps hi havia a Collbató però sí que podem dir que passà pel poble -com molt bé ens ha explicat Bover i Font- en direcció a les coves del Salnitre, coves que estic segur que no era aquell 1883, la primera vegada que visitava. El dia 9 d'octubre de 1879, des de Barcelona escriu al seu amic Jaume Collell: «*No fa gaire que estic de tornada de mos llargs viatges, gràcies a Déu n'he sien dades, perquè ja em començava de cansar. Això de correr tant i no fer res és una dolenta feina... La meua llegenda de Garí ho ha pagat, Puig s'ha quedat com estava abans de l'estiu. Ara me'n vaig a Montserrat a acabar-la...*». I el dia 28 d'aquell mateix octubre de 1879, escriu a Don Claudio López, marquès de Comillas: «*Yo acabo de pasar 16 días en Montserrat, pidiendo inspiración a la Patrona de Cataluña; siguiendo las ermitas y lugares pintorescos de la montaña y comiendo en la escasa mesa de los monjes*». I un dels «*lugares pintorescos de la montaña*» foren les coves de Salnitre, descrites amb tot detall en els seus versos, més bé que no ho faria cap guia.

L'any següent, o sia el 1880, Verdaguer publicaria *Cançons de Montserrat i Llegenda de Montserrat*, obres en les quals esmentarà alguns dels indrets, racons i figures que l'acció del temps ha anat formant dins les susdites coves:

*«Deixa el cau de l'Elefant
que du una torre a l'espatlla,*

*la Cova del Camaril,
la Cova de les cascades,
i de penyal en penyal
pujant lo Pou del diable».*

Encara, però, concretarà més. En la *Cançó del pelegrí*, ens diu:

*«He vist en ampla cova
lo niu de Mansuet;
l'infern diuen que es troba
un poc més avallet ...».*

Serà o no veritat tot el que s'explica sobre aquest guerriller de la primeria del segle XIX, que lluità contra l'ocupació francesa i que tenia el seu refugi en les coves del Salnitre del terme de Collbató; el que no hi ha dubte és que Verdaguer en coneixia la llegenda, que visità el seu niu i que en deixà constància en els seus versos.

Una altra de les circumstàncies que uneix els noms de Verdaguer i Collbató, és l'amistat que hi hagué entre mossèn Cinto i el poeta collbatonenc Pau Bertran i Bros.

*Retrat del poeta i folklorista collbatonenc Pau Bertran i Bros (1853-1891),
amic de Verdaguer*

L'any 1885, Pau Bertran i Bros guanyà la Flor Natural als Jocs Florals barcelonins amb la poesia *Lletra de convit* i, en aquella ocasió, la reina de la festa fou la germana del marquès de Comillas, donya Isabel López de Güell. Verdaguer, aquella època, era l'almoïner i confessor del marquès. Aquell mateix any publicaria el seu llibre *Caritat* i la traducció catalana que havia fet de *Nerto* de Mistral. Pau Bertran envià a Frederic Mistral una còpia del poema premiat i potser s'oblidà de donar-li la seva adreça, ja que Mistral quan volgué donar-li les gràcies, es valgué de la intervenció de mossèn Cinto. Des de Maiano (Provença), on residia l'autor de *Mireia*, el 8 de juny de 1885 escriu a Verdaguer i li diu: «J'ai reçu, de Mr. Pau Bertran y Bros, sa belle *Lletra de convit, premiada amb la flor natural de 1885*. Si vous recontrez par hasard ce poète, veuillez le remercier de ma part». He de suposar que així va fer-ho mossèn Cinto.

La carta de Mistral ens demostra que entre Verdaguer i Pau Bertran hi havia una relació amistosa, d'altra manera Mistral no li hauria encarregat la gestió.

Una altra coincidència entre els dos poetes: *Lectura Popular* en el seu volum III publicà un resum biogràfic de Verdaguer i cert nombre de poesies seves. I en el volum XIII es podia llegir la biografia abreujada de Pau Bertran i Bros i algun dels seus poemes.

I no serà aquesta, l'única vegada que es veuran reunits els seus cognoms: L'any 1896 s'edità una revista titulada *L'Atlàntida* -el mateix títol del poema verdaguerià- sota la revisió literària de mossèn Jacint Verdaguer. Pau Bertran hi col·laborà amb les seves poesies *A la Verge de Montserrat*, *Reny i A la tristesa*. Heus aquí, una curiositat: En el núm. 11 del 15 d'octubre de 1896, un altre col·laborador d'aquella revista -General Ginestà i Punset- publicava un articlellet que ell titulà *La cova de Santmitre*. No hi ha dubte que es refereix a les coves del Salnitre, tot i que Sant Mitre és un nom que figura al santoral i la seva festa es celebra el 13 de novembre. Sant Mitre és un sant francès del segle XIV, patró de la vila d'Aix-en-Provence. Jo no sé d'on va treure el General Ginestà això de Santmitre. El que és cert és que no es tracta de cap error d'interpretació ni tipogràfic, sinó que fou escrit a consciència. Com que el treball és molt curtet, permeteu-me que el reporti sencer:

LA COVA DE SANTMITRE

«En aquella muntanya on hi ha lo renombrat monestir en el que s'hi venera la Patrona de Catalunya, l'encisadora muntanya intitolada Montserrat i en la part que dóna al bell damunt de Collbató, hi ha la rústega cova de Santmitre (del Salnitre) on, diu que hi ha encantades, filles de princeses i de reis, les quals passen el temps donant forts cops de picador com si s'entretinguessin a rentar roba. Quan el Mansueto, durant la guerra de la Independència, l'any 1808, hi anà a cercar refugi, el temps que hi habità, diuen que moltes vegades, a mitja

nit, havia sentit, a dins, fondos, molt fondos, els cops dels picadors; i que en tantes vegades com havia provat d'arribar fins al lloc d'on aquests procedien i on suposava que era l'habitat per les encantades, no havia pogut aconseguir veure satisfets sos desigs puix com més s'internava, més fondos els sentia».

En altres revistes hem trobat agermanats els cognoms Verdaguer-Bertran: En l'*Aureneta*, *Revista Catalana*, *Biblioteca Clàssica Catalana*, *Revista Literària*, *Calendari Català* (d'en Pelai Briz), i en el *Llibre de la Renaixença*, en el qual reproduïxen aquella *Lletra de convit* de Pau Bertran i *La Barretina* de Verdaguer.

He fullejat *El Rondallari Català* de Pau Bertran, publicat per Alta Fulla, Barcelona 1989, i en l'estudi preliminar de Josep Mª Pujol, he subratllat una colla de coincidències. Per exemple: que el 8 de juny de 1885 l'Associació d'Excursions Catalana aprova l'admissió de Pau Bertran com a soci de l'entitat i que en aquella mateixa fornada hi ingressa mossèn Cinto; que algunes rondalles recollides per Pau Bertran, també les havia recollit Verdaguer; que alguns personatges que figuren dins *El Rondallari* de Pau Bertran, els podem trobar com a protagonistes de les poesies de Verdaguer, com per exemple, fra Garí, la senyora de Tous o Santa Eulària.

Hem buscat en la Biblioteca de Catalunya si entre els llibres que havien pertangut a Verdaguer n'hi havia algun de Pau Bertran. La recerca ha estat positiva a mitges: volem dir que, en efecte, Pau Bertran havia regalat a mossèn Cinto un exemplar del seu llibre *De flor en flor*, però no hi va escriure cap dedicatòria.

I encara un darrer lligam: En el volum *Poesies* de Pau Bertran i Bros, publicades per la «*Il·lustració Catalana*», Barcelona, sense data, (potser el 1917?), hi ha un estudi necrològic de Josep Franquesa i Gomis, en el qual enllaça els noms dels dos poetes. Diu Franquesa: «*Jo no crec que ningú no pugui comprendre tot el que valen els "Cants Místics" de mossèn Verdaguer, les seves etèrees esparces del "Somni de Sant Joan", les seves cançons inspirades en la infantesa de Jesús, sinó quan, closos dins la santedat del temple cristià, sentim com passen al so de l'orgue i als acords de l'escolania, bressant l'estrelleig dels ciris que es consumeixen a l'altar, prenent nous perfums dels poms de flors que honren els peus de la Verge, oscil·lant entre la boira de misteris encens amb què s'envolta el sagrari del Santíssim a l'hora de reserva o venint a consolar en les seves tristes meditacions a l'esperit en les imponents solemnitats de la Setmana Santa. El crític fred no podrà descobrir la seva bellesa en llegir aqueixes obres: l'iniciat, el creient, la veu millor que ell. Doncs bé; crec que així mateix és també impossible fer-se càrrec de tot el que val la poesia d'en Bertran i Bros sense transportar-se, com ell, al poblet del peu del Montserrat, rebregar-se entre els rostolls, aspirar la fortor dels cups, sentir els cants de les olivateres,*

admirar la pageseta de perfil grec, viure en una paraula vida de fora en vertader amateur, com feia l'autor malgrat ser fill de pagesos. Sols identificant-se amb aquesta manera de viure i de sentir, podran notar-se la fina observació, l'exactíssima imatge, la propietat i justesa de detalls que donen gran preu als versos d'en Bertran, a la vegada que l'apassionada delectació amb què descriu tot el que el volta».

Un mateix crític, amb paraula entranyablement poètica, ha descrit i agermanat l'obra dels dos poetes: Jacint Verdaguer i Pau Bertran i Bros.

Anem ara a exposar una tercera justificació de l'agermanament Verdaguer-Collbató: l'amistat que existí entre l'arquitecte Elies Rogent i Amat, tan lligat a Collbató, i mossèn Cinto:

El mes de març de 1887, l'arquitecte envià al poeta el seu estudi titulat *Santa Maria de Ripoll. Informe sobre las obras realizadas en la basílica y las fuentes de la restauración* (Barcelona, Impremta Subirana, 1887), amb aquesta dedicatòria autògrafa: «*Recuerdo de gratitud y de respeto al autor del inspirado poema "Canigó" mencionado en varias páginas del presente informe*». Pocs dies després, Verdaguer escrivia a Elies Rogent: «*Mon respectable y estimado amic: Moltíssimes gràcies per son bellíssim discurs sobre Santa Maria de Ripoll que he llegit amb fruïció. Llàstima que sia tan curt! Seu affm. en Jesús. Jacinto Verdaguer, Prevere*».

En el «*Calendari Català per a l'any 1898*», col·leccionat i publicat per Joan Baptista Batlle, en les pàgines 28 i 29 publiquen *La invenció de Santa Eulàlia* de Jacint Verdaguer. I en la pàgina 31 i en la secció «*Necrologies*», es dona aquesta notícia: «*L'arquitecte D. Elies Rogent, tan reputat entre sos comprofessors, l'autor d'edificis de tanta importància com la Universitat de Barcelona, el Seminari de la mateixa ciutat i el de Tarragona; el director d'arquitectura de l'Exposició Universal del 1888, i el restaurador del monestir de Ripoll i de la Reial Capella del Palau, acabà sos dies als 75 anys d'edat i als 21 de febrer, en aquesta sa pàtria nadiua*». Elies Rogent i Amat havia nascut a Barcelona el 1893 i mort a Collbató el 1924, advocat i bibliòfil i deixeble de Rubió i Lluch en la càtedra de literatura catalana. El seu fill fou el pintor Ramon Rogent i Perés.

El quart lligam entre Verdaguer i Collbató, podríem dir que es troba dins el vessant esportiu: No sé si algú recordarà que pels anys 1978/79 existí a Collbató un equip de futbol anomenat *Ràpid Mossèn Cinto Verdaguer*. Sabem que Verdaguer fou un gran excursionista, el primer que pujà a la Pica d'Estats; però no tenim notícia que hagués jugat a futbol. No he pogut esbrinar de qui fou la idea de batejar l'equip collbatonenc amb el nom del primer poeta de Catalunya. Però beneïda idea! Tal vegada algun exescolà de Montserrat que havia cantat en més d'una ocasió el *Virolai* i sabia que la lletra era de Verdaguer. L'equip prengué

part al Campionat Provincial d'Afeccionats. Unes vegades guanyà, d'altres empatà i d'altres perdé. Igual que el Barça, vaja! Heus aquí els noms d'alguns dels jugadors de l'equip *Ràpid Mossèn Cinto*: Javier, Fernando Ferrer, Grebol, Jaume, Isaac, Ricardo Linares, Rafael, Jordi, Anacleto, Vives, Manuel, Iñàqui i Ricardo Fenes. Conservo, com una curiositat verdagueriana, algunes de les ressenyes que es publicaren al periòdic «*Igualada*».

Retrat poc prodigat de Mn. Jacint Verdaguer, de més o menys l'època que visità Collbató

El cinquè lligam Verdaguer-Collbató el trobem en l'amistat que hi hagué entre el gran compositor collbatonenc Amadeu Vives i mossèn Cinto. Exposar aquesta amistat potser ens absorbirà una mica més de temps. Però crec que val la pena que l'analitzem.

Amadeu Vives i Roig nasqué a Collbató l'any 1871 i morí a Madrid el 1932. Hem de dir que malgrat l'allunyament, mai no oblidà el seu poble nadiu. Heus-ne aquí un exemple: l'any 1928, quan ja gaudia d'una gran fama, el feren president dels Jocs Florals de Barcelona i en el seu discurs digué: «*La primera cosa que vegeren els meus ulls en obrir-se a la llum d'aquest món, foren les muntanyes de Montserrat. Les cases del meu poble estan construïdes amb pedres montserratines, i allí resten assegurades sobre els turons de la muntanya. L'oli de les gerres de casa ... era substància dels oliverars plantats al peu dels immensos rocams: amb ell cremaren els gresols i llumeneres familiars, i es feren totes les amanides. El vi de les nostres bótes, era espremut dels raïms que*

entre aquelles sagrades roques hi havia plantat la tossuderia dels avis; i la carn dels béns que em nodriren, era pasturada en els alzinars i pinedes d'aquelles aspres encontrades, tan seques d'aigua, com humides d'il·lusió i de fantasia. Així, la sang de les meves venes, fou tota ella assaonada, en els primers deu anys, de substància montserratina». I es recordà de Pau Bertran, dient que havia estat gran amic del seu pare i que moltes de les rondalles per ell aplegades les hi havia dictat la seva mare «que en sabia moltes».

Si tracéssim una ies (X), veuríem com els dos pals que formen aquesta lletra ens donen una idea exacta de la trajectòria de les vides dels dos grans homes que foren mossèn Cinto i l'Amadeu Vives.

El pal que aniria d'esquerra a dreta i de dalt a baix, seria el que assenyalaria la vida del sacerdot-poeta. De dalt a baix: o sia, que després d'haver estat el confessor, l'amic, l'almoïner de l'home més ric d'Espanya -el marquès de Comillas-; després d'haver estat coronat pel bisbe Morgades a Ripoll com a «*Poeta de Catalunya*»; després d'haver estat proclamat Mestre en Gai Saber als Jocs Florals; després d'haver menjat al costat de la reina Isabel II; després d'haver refusat tres canongies, caurà en una misèria esgarrifosa, per morir pobre com una rata a l'edat de cinquanta-set anys, envellit com si en tingués vuitanta.

El pal que aniria de dreta a esquerra i de baix a dalt, ens marcaria la vida del compositor. Així: de baix a dalt, o sia, de pobre de solemnitat a milionari dilapidador.

Veureu, però, que en formar una X, hi ha un punt en què els dos pals coincideixen. Així mateix passarà en la vida dels dos amics. Coincidiran en el precís moment en què llurs pobreses es troben en el seu grau màxim. Verdaguer, però, donarà encara a Vives el poc que té. Perquè, tot i ésser pobre, mossèn Cinto encara n'és més el músic.

D'aquella coincidència, en sorgirà una obra immortal, d'un valor simbòlic extraordinari: *L'Emigrant*, estrenada, fa cent anys, per l'Orfeo Català.

Testimoni de la crítica situació en la qual es trobava Amadeu Vives, és una carta que gelosament guardava el malaguanyat amic senyor Francesc Ros, inalterable a les temptadores ofertes que per aquest document li havien fet.

Abans, però, he de dir que, a l'època en què fou escrita aquesta carta, en va escriure d'altres del mateix estil. La misèria l'obligava. Josep Pla ens diu «*que moltes vegades, per a subvenir a les necessitats més elementals, hagué de pidolar*». I afegeix «*Hi ha constància que més d'un cop es dirigí a Mossèn Cinto ... demanant caritat. En una ocasió envià una dona amb una carta ...demanant cinc o sis pessetes per menjar*».

Jesús Pabón reproduceix una carta que es guarda a la Biblioteca de Catalunya entre els manuscrits de Verdaguer, que diu:

«Em trobo en un gran conflicte: Avui no s'ha pogut fer el dinar a casa perquè

no hi ha un cèntim ni mitjans per a trobar-lo. Li envio aquesta bona dona que gairebé és de la família, per demanar-li per caritat quatre o cinc pessetes per passar el dia. Si no em fa aquest gran favor, avui no podré menjar».

Hem arribat en aquell punt on els dos pals de la ics es troben. L'un, el poeta, ve de dalt i es troba en ple drama. L'altre ve de baix i es troba aclaparat, no sap com sortir-se'n i pidola constantment sense vergonya. Amb la gran diferència, però, que mentre mossèn Cinto caurà encara més avall, Vives, el músic, pujarà amunt, amunt, vers una posició folgada.

Biografia esquemàtica del compositor collbatonenc Amadeu Vives i Roig

I per demostrar que no és a mossèn Cinto l'únic a qui pidola, ni l'únic a qui adreça aquella mena de cartes colpidores, heus ací la que havíem esmentat en un principi.

Va adreçada al senyor J. Pin i Soler, l'autor de *Jaume*, *Niobe* i *La família dels Garrigues* i d'aquells *Comentaris sobre llibres i autors* tan desfavorables per a mossèn Cinto.

Diu així:

«Molt senyor meu i amic:

Me prenc la llibertat de dirigir-me a vostè per l'assumpte que motiva la present, com a últim recurs i mida extrema, amb la ferma persuasió que vostè comprendrà los poderosíssims motius que m'han impulsat a obrar així, sabrà

disculpar mon atreviment, indisculpable d'altra manera. Tractaré de dir-li tot, amb les menys paraules possibles.

Lo dia dos del present mes, va veure per primera vegada la trista llun d'aquesta vida un fill meu. Avui ne tenim 21 del mes: fa doncs que és al món, 20 dies justos, durant los quals no m'ha sigut possible encara registrar-lo civilment, amb lo qual he incorregut ja en una multa; com tampoc he pogut batejar-lo. Lo que ha dat peu a mil censures per part dels meus parents. A més d'això, la meua dona ha tingut un mal sobre-part, havent-se-li cascat los dos pits i agafat una pulmonia petita que l'ha tingut postrada al llit molts dies i debilitat molt fortament. La llet se li ha fet dolenta i s'han tingut de fer innombrables visites de metges i comprar moltes medicines. Això i els gastos que precediren al part, com la compra de roba per la criatura etc., m'han arruïnat completament, havent tingut, per a arribar al dia d'avui d'empenyorar multitud de coses i entre altres, fins lo llit de matrimoni amb tots los accessoris. Posteriorment, amb motiu d'haver-me retrassat del lloguer del pis, m'han citat i deshauciat d'ell com veurà amb l'adjunta papereta de citació. Ara he arribat al comble dels desastres, puig tancades totes les portes per tot el que resta de mes, no tinc ni tan sols per fer caldo demà, no hi ha ni cinc cèmins a casa.

Resumint: la meua criatura està sense inscriure en lo registre civil per no tenir jo cèdula, puig havent passat lo temps legal d'adquirir-la tinc de prendre-la triplicada; la dona al llit sense poder-la auxiliar; deshauciat per l'amo de la casa i sense poder ni fer dinar demà, etc. etc. etc. La vigília dels Rams comenzo de tocar en un cafè amb lo qual podré sortir un xic d'apuros.

Mes, per arribar al citat dia i canviar de pis, no veig camí tort ni dret. Per això m'he determinat de recórrer a vostè pregant-li me proporcioní deu duros que els hi retornaré en petites quantitats, cada mes, esperant del seu bon cor, m'ajudarà a sortir d'aquest mar de desgràcies i fer que no m'acabi d'ofegar del tot.

Si així ho fa li agrairé per sempre més.

Enviaré una persona de confiança a saber una contestació.

Si vostè no em fa aquest favor me veuré demà en lo trist cas de negar un tros de pa a la família.

Mani com vulguí a son afectíssim s.s. Amadeu Vives».

Hi ha unes notes fetes a mà d'en Pin i Soler que diuen: «Enviats 10 duros».

I en un altre indret: «Molt curiosa. Enviats 10 duros per medi d'una dona que va dir-me ser la seva portera i era la seva pròpia mare».

Pel que hem vist, pobra dona, aquests paperets els hagué de fer diverses vegades.

Entre la vida de Verdaguer i la d'Amadeu Vives hi ha una sèrie de paral·lelismes coincidents: Fills tots dos de famílies humils. Molts germans, però la majoria

morts en edats primerenques. Mares afeccionades a les dites i rondalles populars. Estudis i coneixements adquirits amb gran esforç. Vocacions fermes i indiscutibles. Penúries econòmiques. Reconeixement de llurs mèrits. Enterraments apoteòsics. Dedicació de làpides, monuments i carrers amb el seu nom.

I encara un altre paral·lelisme: l'arranjament dels seus problemes l'hauran de trobar a Madrid. I aquesta coincidència farà que els dos genis catalans no siguin del tot nostres. Un deute que haurem de pagar per anys que passin. Que ens doldrà quan ens ho retreuran; però, així i tot, mai no podrem negar que mossèn Cinto hagué d'anar a cantar la seva segona Missa Nova al carrer de Valverde de Madrid, ni que a la capital d'Espanya emplenaren a l'Amadeu Vives les butxaques de milions.

Aquest agermanament Verdaguer-Collbató a través d'Amadeu Vives, ens porta a parlar d'una collbatonenca actual.

Vaig emprar vint anys de la meua vida a compilar el *Llibre d'Or de Verdaguer*. És format per un conjunt de testimoniatges sobre el poeta, escrit per 165 personalitats catalanes de l'Església, de les lletres i de la política. Vaig creure que Collbató també havia de figurar en el llibre; primer, per les raons que he anat exposant i segon, pel fet d'estar-hi afincat. Una de les persones representatives era, la llavors estudiant i avui doctora en història per la Universitat de Barcelona, Assumpta Muset i Pons, la qual parlà de *L'Emigrant «fruit -deia- d'un treball conjunt entre els nostres dos artistes»*. Verdaguer i Amadeu Vives; *«un crit profund d'enyorança que simbolitza els sentiments d'aquells que, empesos pels atzars de la vida, es veuen obligats a abandonar la seva terra»*. I Assumpta Muset afegia: «el seu cant continua encara vigent avui en dia, no solament per la seva magistral composició o per ésser un dels símbols de Catalunya, sinó també, perquè continua reflectint els mateixos sentiments: l'enyor causat per l'allunyament de la terra estimada, llum de la primera alba i bressol dels dies de l'infantesa. I evidentment, perquè ens continua recordant la gran amistat que va unir les seves vides, els seus cors i els seus esperits». Boniques paraules d'una collbatonenca, de les quals em plau haver-me fet ressò.

Vull acabar aquest article demanant que a Collbató es produeixi una altra coincidència: que els dos amics tinguin un carrer al seu nom. Amadeu Vives ja el té; no així en canvi Jacint Verdaguer. Espero, un dia, veure el meu desig acomplert. Justificacions per dedicar-li, ja ho hem vist, n'hi ha de sobres. Ara, només és qüestió de voluntat i ganes de fer-ho, car de carrers sense nominar estic segur que se n'han d'obrir de nous en un futur.